



Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS KENDELSE (Sjette Afdeling)

21. februar 2013 *

»Procesreglementets artikel 99 — direktiv 2003/88/EF — tilrettelæggelse af arbejdstiden — ret til årlig betalt ferie — årlig ferie, fastsat af virksomheden, der falder sammen med sygeorlov — ret til årlig betalt ferie på et andet tidspunkt — finansiel godtgørelse for ikke afholdt ferie«

I sag C-194/12,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Juzgado de lo Social de Benidorm (Spanien) ved afgørelse af 22. februar 2012, indgået til Domstolen den 26. april 2012, i sagen:

Concepción Maestre García

mod

Centros Comerciales Carrefour SA,

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, M. Berger, og dommerne E. Levits (refererende dommer) og J.-J. Kasel,

generaladvokat: Y. Bot

justitssekretær: A. Calot Escobar,

idet Domstolen, efter at have hørt generaladvokaten, har besluttet at træffe afgørelse ved begrundet kendelse i overensstemmelse med artikel 99 i Domstolens procesreglement,

afsagt følgende

Kendelse

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 7, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/88/EF af 4. november 2003 om visse aspekter i forbindelse med tilrettelæggelse af arbejdstiden (EUT L 299, s. 9).

* Processprog: spansk.

- 2 Denne anmodning er blevet fremsat inden for rammerne af en tvist mellem Concepción Maestre García og hendes arbejdsgiver, Centros Comerciales Carrefour SA (herefter »Carrefour«), vedrørende hendes anmodning om at afholde årlig ferie uden for den af virksomheden fastsatte periode, idet hun havde sygeorlov i denne periode, eller subsidiært at modtage en finansiel godtgørelse for den ikke afholdte ferie.

Retsforskrifter

EU-retlige forskrifter

- 3 Artikel 7 i direktiv 2003/88 med overskriften »Årlig ferie« er affattet således:
- »1. Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at alle arbejdstagere får en årlig betalt ferie af mindst fire ugers varighed i overensstemmelse med de kriterier for opnåelse og tildeling heraf, som er fastsat i national lovgivning og/eller praksis.
2. Den minimale årlige betalte ferieperiode kan ikke erstattes med en finansiel godtgørelse, medmindre arbejdsforholdet ophører.«
- 4 I artikel 17 i direktiv 2003/88 fastsættes de nærmere betingelser for, hvornår medlemsstaterne kan fravige visse af direktivets bestemmelser. Der er ikke fastsat fravigelser for så vidt angår direktivets artikel 7.

Nationale bestemmelser

- 5 Real Decreto Legislativo 1/1995, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley del Estatuto de los Trabajadores (kongeligt lovdekret nr. 1/1995 om godkendelse af lovbekendtgørelse af lov om statuten for arbejdstagere) af 24. marts 1995 (BOE nr. 75 af 29.3.1995, s. 9654), i den affattelse, som fandt anvendelse på tidspunktet for de faktiske omstændigheder i hovedsagen (herefter »statutten«), regulerer bl.a. området vedrørende årlig betalt ferie samt området vedrørende midlertidig uarbejdsdygtighed.
- 6 Statuttens artikel 38 bestemmer:
- »1. Den årlige betalte ferie, der ikke kan erstattes af en finansiel godtgørelse, svarer til den, der er indgået aftale om ved kollektiv overenskomst eller ved individuel ansættelseskontrakt. Feriens længde kan ikke være under 30 kalenderdage.
2. Den eller de perioder, hvori ferien afholdes, fastsættes ved aftale mellem arbejdsgiveren og arbejdstageren i overensstemmelse med det, der måtte være fastsat i de kollektive overenskomster om den årlige planlægning af ferieafviklingen.
- I tilfælde af uenighed mellem parterne fastsætter den kompetente ret datoen for afholdelsen af ferien, og denne afgørelse er endelig. Rettergangsmåden er summarisk, og sagen undergives en fremskyndet behandling.
3. Der udarbejdes en ferieplan for hver virksomhed. Arbejdstageren underrettes om de for ham relevante datoer senest to måneder før feriens begyndelse.

Når den ferieperiode, der er fastsat i virksomhedens ovennævnte ferieplan, falder tidsmæssigt sammen med en periode med midlertidig uarbejdsdygtighed som følge af graviditet, fødsel eller amning, eller med en periode, hvor ansættelseskontrakten er suspenderet i henhold til denne lovs artikel 48, stk. 4,

har den pågældende ret til at afholde ferien på et andet tidspunkt end det, hvor vedkommende er uarbejdsdygtig, eller hvor han er fritaget fra arbejde i medfør af den nævnte bestemmelse, indtil suspensionsperioden ophører, selv om det for ferien relevante kalenderår er forløbet.«

- 7 Statuttens artikel 48, stk. 4, regulerer tilfælde af suspension af ansættelseskontrakten på grund af fødsel, moderens død efter fødsel, for tidlig fødsel, indlæggelse af den nyfødte, adoption eller anbringelse.
- 8 Artikel 37, sidste stykke, i den kollektive overenskomst for stormagasiner 2009-2012 indeholder en bestemmelse, der svarer til det sidste stykke i artikel 38 i lov om statuten for arbejdstagere.

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 9 Concepción Maestre García, der er ansat som kassemedarbejder hos Carrefour, var på sygeorlov fra den 4. november 2010 til den 20. juni 2011. I løbet af denne periode blev kalenderen for planlægning af ferieafviklingen i 2011 fastsat. Sagsøgeren i hovedsagen blev tildelt én ferieperiode på 10 dage om vinteren og en anden på 21 dage om sommeren.
- 10 De ferieperioder, som hun blev tildelt, omfattede hendes sygeorlovsperiode. Derfor anmodede Concepción Maestre García sin arbejdsgiver om at fastsætte disse perioder til nogle senere datoer efter hendes sygeorlov. Denne anmodning blev kun efterkommet vedrørende vinterperioden, da der opstod et problem i forhold til tilrettelæggelse og medarbejderkapacitet for så vidt angår sommerperioden.
- 11 For at få anerkendt sin ret til årlig ferie for så vidt angår 2011 anlagde Concepción Maestre García sag med principal påstand om, at Carrefour dømmes til at indrømme hende 21 dages ferie for sommerperioden, som hun ikke har kunnet afholde, og subsidiært om tilkendelse af en finansiell godtgørelse.
- 12 Juzgado de lo Social de Benidorm, der er i tvivl om anvendelsen af EU-retten med henblik på afgørelsen af den tvist, der verserer for den, når årlig ferie falder sammen med sygeorlov, har besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
 - »1) Er artikel 7, stk. 1, i [...] direktiv 2003/88 [...] til hinder for en fortolkning af den nationale lovgivning, hvorefter en ferieperiode ikke kan afbrydes med henblik på efterfølgende at afholde den fulde eller resterende periode, hvis en situation med midlertidig uarbejdsdygtighed opstår forud for ferieperioden, og hensyn til produktiviteten eller arbejdets tilrettelæggelse hindrer afholdelse af ferien på et senere tidspunkt?
 - 2) Er artikel 7, stk. 1, i [...] direktiv 2003/88 [...] til hinder for en fortolkning af den nationale lovgivning, hvorefter arbejdsgiveren har mulighed for ensidigt at fastsætte en [årlig] ferieperiode, der er sammenfaldende med en situation med midlertidig uarbejdsdygtighed, hvis arbejdstageren ikke forinden har tilkendegivet sit ønske om en anden periode, og der foreligger en aftale mellem repræsentanterne for virksomhedens arbejdstagere og virksomheden, som tillader dette?
 - 3) Er artikel 7, stk. 1, i [...] direktiv 2003/88 [...] til hinder for en fortolkning af den nationale lovgivning, hvorefter der kan ydes finansiell godtgørelse for ikke-afholdt ferie på grund af midlertidig uarbejdsdygtighed, hvis en faktisk afholdelse af ferien ikke er mulig på grund af produktiviteten eller arbejdets tilrettelæggelse, selv om ansættelseskontrakten ikke er ophørt?«

Om de præjudicielle spørgsmål

- 13 I henhold til procesreglementets artikel 99 kan Domstolen, såfremt besvarelsen af et præjudicielt spørgsmål klart kan udledes af retspraksis, efter at have hørt generaladvokaten, til enhver tid træffe afgørelse ved begrundet kendelse under henvisning til den pågældende retspraksis.
- 14 Den nævnte bestemmelse finder anvendelse i nærværende sag.

Om det første og det andet spørgsmål

- 15 Med sit første og andet spørgsmål, som behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 7, stk. 1, i direktiv 2003/88 skal fortolkes således, at den er til hinder for en fortolkning af den nationale lovgivning, hvorefter en arbejdstager, der er på sygeorlov i løbet af den årlige ferieperiode, der er ensidigt fastsat i ferieplanen hos den virksomhed, hvor arbejdstageren er ansat, ikke har ret til, efter udløbet af sin sygeorlov, at afholde sin årlige ferie på et andet tidspunkt end det oprindeligt fastsatte, i givet fald uden for den relevante referenceperiode, på grund af produktiviteten eller arbejdets tilrettelæggelse.
- 16 I denne forbindelse bemærkes for det første, at en arbejdstagers ret til årlig betalt ferie ifølge fast retspraksis skal betragtes som et særligt vigtigt princip i Unionens sociallovgivning, der ikke kan fraviges, og som skal gennemføres af de kompetente nationale myndigheder inden for de udtrykkelige grænser, der er fastsat ved Rådets direktiv 93/104/EF af 23. november 1993 om visse aspekter i forbindelse med tilrettelæggelse af arbejdstiden (EFT L 307, s. 18), hvilket direktiv er blevet kodificeret ved direktiv 2003/88 (dom af 22.11.2011, sag C-214/10, KHS, Sml. I, s. 1175, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).
- 17 For det andet bemærkes, at retten til årlig betalt ferie ikke blot skal betragtes som et særligt vigtigt princip i Unionens sociallovgivning, men at den endvidere fremgår udtrykkeligt af artikel 31, stk. 2, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, som i medfør artikel 6, stk. 1, TEU har samme juridiske værdi som traktaterne (KHS-dommen, præmis 37, og dom af 3.5.2012, sag C-337/10, Neidel, præmis 40).
- 18 Det er desuden ubestridt, at formålet med retten til årlig betalt ferie er at give arbejdstageren mulighed for at hvile ud og have en periode til rådighed, hvorunder han kan slappe af og nyde sin fritid. Dette formål er forskelligt fra formålet med retten til sygeorlov. Denne sidstnævnte ret er begrundet i, at arbejdstageren skal have mulighed for at komme sig over en sygdom, som har medført en uarbejdsdygtighed (jf. dom af 21.6.2012, sag C-78/11, ANGED, præmis 19).
- 19 Domstolen har således allerede fastslået, at det navnlig følger af formålet med retten til årlig betalt ferie, at en arbejdstager, der har sygeorlov under sin forud fastlagte årlige ferie, efter anmodning har ret til at afholde ferie på et tidspunkt, der ikke falder sammen med sygeorloven, således at han reelt kan nyde godt af sin årlige ferie (jf. dom af 10.9.2009, sag C-277/08, Vicente Pereda, Sml. I, s. 8405, præmis 22, og ANGED-dommen, præmis 20).
- 20 I denne henseende skal det præciseres, at arbejdstageren har mulighed for at fremsætte sin anmodning om årlig ferie ikke blot før den dato, hvor den årlige ferie fastsættes i virksomhedens ferieplan, men ligeledes efter denne dato, hvorved den pågældende arbejdstagers uenighed med den tildelte periode således kommer til udtryk. I denne sammenhæng er enhver bestemmelse, der beror på en aftale mellem virksomheden og arbejdstagernes repræsentanter, som nægter arbejdstageren denne mulighed, uden betydning.

- 21 Selv om direktiv 2003/88 ikke er til hinder for nationale retsfor skrifter eller former for praksis, hvorefter en arbejdstager under sygeorlov er berettiget til at afholde årlig betalt ferie i løbet af den periode, hvor han har sygeorlov (dom af 20.1.2009, forenede sager C-350/06 og C-520/06, Schultz-Hoff m.fl., Sml. I, s. 179, præmis 31), følger det således af den retspraksis, der er nævnt i denne kendelses præmis 19, at når en arbejdstager ikke ønsker at afholde årlig ferie under en sådan orlov, har arbejdsgiveren pligt til at tildele den pågældende årlig ferie i en anden periode.
- 22 Vedrørende fastlæggelsen af tidspunktet for denne nye årlige ferie, hvis længde skal svare til det tidsmæssige sammenfald mellem den oprindeligt fastsatte årlige ferie og sygeorloven, har Domstolen allerede fastslået, at den er underlagt nationale regler og procedurer vedrørende fastlæggelse af arbejdstageres ferie, idet der skal tages højde for de foreliggende forskellige interesse hensyn, herunder navnlig tvingende hensyn vedrørende virksomhedens interesser (jf. Vicente Pereda-dommen, præmis 22).
- 23 Hvad angår varetagelsen af dennes interesser har Domstolen fastslået, at for det tilfælde, at sådanne hensyn måtte tale imod at imødekomme arbejdstagerens anmodning om en ny periode for den årlige ferie, er arbejdsgiveren forpligtet til at give arbejdstageren ferie i en anden periode foreslået af arbejdstageren, der også er forenelig med de ovennævnte interesser, idet det ikke på forhånd må udelukkes, at denne ferieperiode kan ligge uden for referenceperioden for den omhandlede årlige ferie (Vicente Pereda-dommen, præmis 23).
- 24 Det følger af disse betragtninger, at arbejdsgiveren ikke med henvisning til virksomhedens interesser kan afvise at give arbejdstageren enhver anden årlig ferieperiode. Henset til, at retten til årlig betalt ferie er særligt vigtig i dens egenskab af princip i Unionens sociallovgivning, således som det er blevet fastslået i denne kendelses præmis 17, kan varetagelsen af virksomhedens interesser således kun føre til, at arbejdsgiveren har mulighed for at nægte en af arbejdstageren valgt ferieperiode til fordel for en anden ferieperiode, der i givet fald befinder sig uden for referenceperioden, uden at tildelingen af en årlig ferieperiode på et senere tidspunkt som sådan bringes i fare.
- 25 Henset til det ovenfor anførte skal det første og andet forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 7, stk. 1, i direktiv 2003/88 skal fortolkes således, at den er til hinder for en fortolkning af den nationale lovgivning, hvorefter en arbejdstager, der er på sygeorlov i løbet af den årlige ferieperiode, der er ensidigt fastsat i ferieplanen hos den virksomhed, hvor arbejdstageren er ansat, ikke har ret til efter sin sygeorlov at afholde sin årlige ferie på et andet tidspunkt end det oprindeligt fastsatte og i givet fald uden for den relevante referenceperiode, der er fastsat på grund af produktiviteten eller arbejdets tilrettelæggelse.

Det tredje spørgsmål

- 26 Med sit tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 7 i direktiv 2003/88 skal fortolkes således, at den er til hinder for en fortolkning af den nationale lovgivning, hvorefter den årlige ferie, som arbejdstageren ikke har kunnet afholde på grund af uarbejdsdygtighed, afløses af en finansiel godtgørelse, selv om arbejdsforholdet ikke er ophørt, men hvor hensyn til produktiviteten eller arbejdets tilrettelæggelse faktisk forhindrer arbejdstageren i at afholde sin årlige ferie.
- 27 Med henblik på at besvare dette spørgsmål bemærkes indledningsvis, at det fremgår af selve ordlyden af artikel 7, stk. 2, i direktiv 2003/88, at »den minimale, årlige betalte ferieperiode kan ikke erstattes af en finansiel godtgørelse, medmindre arbejdsforholdet ophører«.

- 28 Ifølge fast retspraksis (jf. Vicente Pereda-dommen, præmis 20 og den deri nævnte retspraksis, samt Neidel-dommen, præmis 29 og den deri nævnt retspraksis) har arbejdstageren således normalt ret til en reel hviletid af hensyn til en effektiv beskyttelse af hans sikkerhed og sundhed. Det er derfor ifølge artikel 7, stk. 2, i direktiv 2003/88 kun muligt at erstatte retten til ikke-afholdt årlig betalt ferie med en finansiel godtgørelse i det tilfælde, hvor arbejdsforholdet ophører.
- 29 I hovedsagen er det imidlertid ubestridt, at Concepción Maestre Garcías arbejdskontrakt ikke er ophørt, hvorfor artikel 7 i direktiv 2003/88 ikke tillader betaling af en finansiel godtgørelse, og grunde, der knytter sig til virksomhedens interesser, og som faktisk skulle forhindre arbejdstageren i at afholde sin årlige ferie, er helt uden relevans i denne sammenhæng.
- 30 Henset til det ovenfor anførte skal det tredje forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 7 i direktiv 2003/88 skal fortolkes således, at den er til hinder for en fortolkning af den nationale lovgivning, hvorefter den årlige ferie, som arbejdstageren ikke har kunnet afholde på grund af uarbejdsdygtighed, afløses af en finansiel godtgørelse inden for kontraktens løbetid.

Sagens omkostninger

- 31 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Sjette Afdeling) for ret:

- 1) **Artikel 7, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/88/EF af 4. november 2003 om visse aspekter i forbindelse med tilrettelæggelse af arbejdstiden skal fortolkes således, at den er til hinder for en fortolkning af den nationale lovgivning, hvorefter en arbejdstager, der er på sygeorlov i løbet af den årlige ferieperiode, der er ensidigt fastsat i ferieplanen hos den virksomhed, hvor arbejdstageren er ansat, ikke har ret til efter sin sygeorlov at afholde sin årlige ferie på et andet tidspunkt end det oprindeligt fastsatte og i givet fald uden for den tilsvarende referenceperiode, der er fastsat på grund af produktiviteten eller arbejdets tilrettelæggelse.**
- 2) **Artikel 7 i direktiv 2003/88 skal fortolkes således, at den er til hinder for en fortolkning af den nationale lovgivning, hvorefter den årlige ferie, som arbejdstageren ikke har kunnet afholde på grund af uarbejdsdygtighed, afløses af en finansiel godtgørelse inden for kontraktens løbetid.**

Underskrifter